

Leder Byutvikling

Si ja til høye hus

Dersom Stavanger skal forbli sentrum i regionen vår, må vi akseptere at det bygges tett og høyt.

Hver gang det lanseres planer om å bygge høyhus i Stavanger, er protestene der nesten umiddelbart. Dette passer ikke hos oss, er omkvedet. Noen ganger har motstanderne gode poenger, som da lokalt engasjement fikk justert ned planene om to kjempetårn ved Strømsbrua til en høyde som også var til å leve med for naboene. Men ofte synes motstanden mot høyhus mest å bunne i en skepsis som er prinsipiell. Høyhus er per definisjon et onde som må unngås.

Dette blir helt feil. Vi mener at det med fordel kan bygges både høyt og tett – der forholdene ligger til rette for det. Det nye forslaget om å bygge et høyhus på hele 27 etasjer på Kullimport-kaien ved Hillevågsvatnet er et eksempel på et område der nabokonfliktene er relativt beskjedne, og hvor det omliggende terrenget bidrar til at bygget vil framstå som mindre

Det er helt nødvendig å bygge tettere og høyere.

ruvende, dersom dette skulle være et mål i seg selv. Også det spennende forslaget om et nytt høyhus ved Breiavatnet er interessant og bør utredes.

Hvis Stavanger skal forbli et udiskutabelt sentrum i et storbyområde på Nord-Jæren, er det helt nødvendig å bygge tettere og høyere. Bare på den måten kan byen vokse, uten å ese utover slik den har gjort de siste 40 årene. Hvis vi skal lykkes i å skape en «city» der folk både bor, arbeider og handler, må vi faktisk være villige til å ofre noe på veien dit. Bor man i en by, kan man for eksempel ikke ta for gitt at man kan beholde utsikt, eller for den saks skyld hindre at turveier blir anlagt i strandkanten. Tiden for store eneboliger med enda større hager er definitivt forbi, i alle fall innen gangavstand fra Breiavatnet.

Byutvikling i Stavanger har dessverre vært preget av kortsiktige hasteløsninger mer enn en sammenhengende og langsiktig plan. Dermed sliter vi med trafikkproblemer, dårlige kollektivløsninger og et sentrum som for en stor del er avfolket. Men det er ikke for seint. Vi trenger bare politikere som kan gi tydeligere signaler og utbyggere som er villige til å levere. For eksempel ved å planlegge flere rimelige boliger, tettere på sentrum. Og ved å presentere kvalitetsprosjekter som ikke bare er designet for å skvise flest mulig inn på et minst mulig område.

Byutviklerne har en stor oppgave foran seg, nemlig jobben med å skape et levende Stavanger for en ny tid.

http://web.gfi.uib.no/media/PDF/2016/Peter_M_Haugan_Klassekampen_07062016.pdf



PITTER

Eldre som spiser sjokolade, reduserer risikoen for demens, viser ny forskning. Det gjelder bare å huske hvor man la søtsakene.

Gjestekommentar

Vær er energi

Værsyk i sommer? Jeg tenker på været som energi og løsningen på klimakrisen.



Siri M. Kalvig
Førsteamanuensis,
Forskningsnett-
verket for miljø-
vennlig energi ved
UIS og IRIS

Tilbake på kontoret denne uken etter en deilig ferie. Vi har stort sett vært på hytta på Sletten inni Høgsfjorden. Fisketurer og skogsturer, pukket blåbær og sopp. Stukket av fra hytten og inn på gladmaten. Gått Flørlitrappene, klatret opp på Ørnefjell og hoppet fra Kobbholmenklippene. Fisket og badet. Alt sammen i veldig varierende vær.

Det er frustrerende også for en tidligere meteorolog å forholde seg til skiftende vær og sprikende værmeldinger. Jeg vet dog hvilke begrensninger som ligger innbakt i nettjenestenes og mobiltelefonenes detaljerte værmelding og hvor uforutsigbart enkelte værtypen er. Det gjør meg mer motstandsdyktig mot værsyke.

Vanskelig sommervær

Sommerværet er nemlig noe av det vanskeligste å varsle for meteorologene. Trykksystemene er svake og vinglete. Du kan sammenlikne sommerværet med en sykkel med små hjul, og høststormene og vinter været med en sykkel med store hjul. Selv på en humpete vei vil de store hjulene holde en stø og forut-

Vinden, skyene og regnet er uttrykk for naturens streben etter balanse.

sigbar kurs. Sykkelen med de små hjulene vil lettere vingle og variere retning. Sommerstid er det ikke bare ekstra vanskelig å forutsi utviklingen av værsystemene, det er også ekstra stort fokus og interesse for været. Bygeværet som kommer inn over Vestlandet kan gi fantastisk vær på Vier, men plaskregn på Bersagel. Kanskje var de Bersagel-ferierende heldige og slapp unna byen, mens vi på Sletten fikk den i stedet. Slik er det med bygevær. Akkurat hvor byen treffer er umulig å forutsi dager i forveien. Men mobiltelefonenes app'er og stedlige visualisering av bygevær gir feriefolk en urealistisk detaljert og nøyaktig værmelding.

Vær mer enn vær

En annen grunn til at jeg har en slags innebygget vaksine mot værsyke er at været for meg ikke bare er

vær. Vinden, skyene og regnet er uttrykk for naturens streben etter balanse. Solen varmer mest ved ekvator. Varmeoverskuddet på sydlige breddegrader må transporteres nordover. Det er derfor det blåser. Når det regner, frigjøres latent varme som ble brukt til fordamping et annet sted. Våte sørvestlige vinder gjør det mildt og fruktbart på våre breddegrader. Jeg tenker på været som energi og løsningen på klimakrisen! Den potensielle energien i regnet er effektivt lagret i våre fjellvann, vinden får tusenvis av vindmøller på land og til havs til å spinne, og solen lyser på milliarder av små solceller og produserer strøm. Vinden pisker også opp verdenshavene og lager bølgene, og i fremtiden klarer vi antagelig å produsere effektive bølgekraftverk eller havstrømkraftverk. Fornybar energi fra været er allerede blitt en viktig del av verdens energimiks, og for å løse klimakrisen må den bli enda større. Det er mer enn nok energi å ta av. Det er bare å høste fra det evige, foranderlige været.

Gigantiske kraftverk

Det å bo på Vestlandet gjør at vi føler alle værtype direkte på kroppen fra dag til dag. Værets foranderlighet og skiftninger er faktisk et typisk trekk ved været i Norge. Lavtrykkene kan ses på som gigantiske, bevegelige kraftverk som tilgodeser oss her i vest med fantastiske muligheter for å generere nyttig, ren strøm fra vinden og regnet. Vår posisjon midt i lavtrykkenes huskestue er kanskje noe av grunnen til at vi på Vestlandet var tidlig ute med å observere været og beskrive dynamikken.

Den moderne meteorologien ble grunnlagt i Bergen av Vilhelm Bjerknes. Tidlig på 1920-tallet beskrev han og hans kollegaer på Geofysisk institutt dynamikken i lavtrykkene og gav de sammenhengende nedbørssonene navn; varmfront og kaldfront. Han laget en metode for å kunne varsle været. Metoden innebærer å løse et komplisert sett av differensiallikninger, og værvarsling ble først nyttig når vi fikk

datamaskiner til å hjelpe oss med selve matematikken. Nå kjøres de store, globale værvarslingsmodellene på super-computere, og oppløsningen på værmodellene, altså hvor detaljert en kan løse opp dynamikken, er rundt 1 kilometer.

Bedre energivarsler

En utviklingstrend innenfor værvarsling er at modellene skal bli enda mer detaljerte. Her ser jeg en interessant link mellom meteorologer og atmosfærefysikere og mer pragmatiske ingeniører. Strømningsberegningverktøyene til ingeniørene kan hjelpe oss til å få mer detaljerte værvarsler og til å forstå konsekvensen av været. Oljebransjen har simulert strømming i sedimenter og i rør i lange tider. Det har utviklet seg en ekspertise i oljeindustrien og ikke minst på Universitetet i Stavanger som nettopp handler om å modellere strømming i væsker eller 'fluider'. Luft er jo også en fluid, bare med mindre tetthet enn olje og vann. Den kompetansen og de verktøyene som brukes innenfor olje og gass, altså strømningsanalyser – såkalt 'computational fluid dynamics' (CFD) – er svært nyttige innenfor vindenergianalyser.

For å få til en slik kobling mellom det storstilte, geofysiske samspillet og hvordan vinden, regnet og solen påvirker hver og en turbin og solcelle trenger vi flere teknologer. Både teoretiske fysikere og matematikere, informatikere til å håndtere beregningsutfordringene og ingeniører til å løse problemene. Teknologer må samarbeide på tvers av fagfeltene sine for å løse morgendagens energiutfordringer. Nå har det vært rekordstore søkertall til nettopp universitet og høyskoler her i landet. Vi skal utdanne fremtidens teknologer. Selv skal jeg de første ukene på jobb etter en værfyllt og inspirerende ferie forberede offshore vindenergi kurset jeg skal undervise i. Også dette har rekordmange påmeldte studenter. Det lover godt for høsten og for fremtidens værteknologi.



Lavtrykkene kan ses på som gigantiske, bevegelige kraftverk som tilgodeser oss her i vest med fantastiske muligheter for å generere nyttig, ren strøm, skriver Siri M. Kalvig. Før helga kom det formelig opp av kumlokk i Stavanger. FOTO: PÅL CHRISTENSEN

Drøset

Jess

De er brune og sleipe og truer med å ta over hele landet. Hva kan vi gjøre for å holde dem borte? Robert på 79 bygde seg en 20 meter lang mur rundt hagen for å holde brunsneglene ute. Og det har virket.

Men det er et tungvint tiltak. Det finnes enklere måter å gjøre det på.

Mitt råd er å gjøre ingenting. Lat som ingenting. La dem ta over hele hagen, så kan de se hvor kjekt det er da. Siden de er kannibaler, vil de begynne å spise hverandre etter at de har slukt de beste plantene. Og til slutt vil det bare være én igjen. DA kjøper du gjess. Jess.

Gjess spiser brunsneglene. Og kjenner jeg den typen fjærkre rett, vil det ikke ta lang tid før de har lokalisert den siste mohikaner på feltet, la oss kalle ham Gunnar.

Ja, det er en hann.

Gunnar vil ikke ha en nubbesjans mot de to gjessene, som for øvrig vil bli kalt Satan 1 og Satan 2. De har vært innelåst uten mat i flere dager, iallfall to.

Så, når den siste brunsneglen er sendt over til de evige jaktmarker,

står du igjen med en hage som er overgrodd med ting som sneglene ikke spiser, som rhododendron og ugras.

Da kan du begynne å luke. Mens du spiser foie gras.

Og etter et par avspaseringsuker vil hagen igjen fremstå i sin fordums prakt, uten en eneste brunsnegle, og med en rygg som bare kan brukes til å få seg sykemelding med. Og så går det to uker til, som du kan tilbringe i hengekøyen, antakelig iført ullundertøy og sydvest, siden vi har sluttet med sommer i dette landet.

Men hva hvis det kommer noen nye brunsnegler, noen som ikke har hørt om den kannibalistiske massakren og den til slutt nådeløse jakten på Gunnar?

Da kan du bygge en mur.

Robert på 79 bygde seg en 20 meter lang mur rundt hagen for å holde brunsneglene ute.

